

Věra Ludíková

PODOBNOST
VĚČNÝCH
TÉMAT

Po stopách Gilgamešových

Lěra
Ludíková

PODOBNOST VĚČNÝCH TÉMAT
Po stopách Gilgamešových

GRANTIS 2017

Věra Ludíková

PODOBNOST
VĚČNÝCH
TÉMAT

Po stopách Gilgamešových

GRANTIS

© Věra Ludíková, 2017

ISBN 978-80-86619-57-6

Zlaté šperky královny Šubad (27. stol. př. Kr.)

*Křehké jsou odložené věci,
jemné jak pavoučí sítě,
jako pavučiny.*

*Utichlé vzpomínky,
ukryté v hromádách
pod pouští, pod pískem,
zasuté k objevení,
čekají na zpřítomnění.*

*Plamínek z kolejiště
promění v živý troud,
jako kámen tavený do úrodné lávy...*

*Zaposlouchej se do příběhu
o dobrém konci,
o konci zárodků všech zel...
Rozžaté slunce pálí a pálí.*

*Do azurové nádoby všech moří
přitéká modř potoků, řek a říček.
Neodhadneš jejich stáří,
žádný pamětník je nezná.
Bílá rozglátou modř s tyrkysem střídá,
do hnědé oranž přidat přikazuje...*

*Ležíš na písčné pláži,
voda se přes tebe přelévá –
těsně pod hladinou
máš otevřené oči.
Až k tobě pronikají
zrnka písku a bublinky vzduchu.*

*Země už ulehla na nemocniční lůžko,
šepoty kráterů otvírá lávový hněv.
Jak skalpelem se otvírá puklá země,
vyhřezlé, dýmové, pekelné,
tak úchvatné jsou její útroby.
Dál láva bude stýdnout,
povstane život z popela.*

*Čas písní a žalmů,
čas duší nespátřených,
čas peněz kulatých,
čas jejich spočítání.
Čas bez tlukotu srdce
a čas zmrtychvstání...*

Socha Sumeřanky z 22. stol. př. Kr.

ÚVODNÍ SLOVO

Možná vás rovněž osloví myšlenka vzájemné podobnosti vážných témat, kterou nalézáme napříč historií i kontinenty; mne zaujala už v mládí a považuji ji stále za pozoruhodnou. Uvědomujeme si univerzální platnost těchto námětů, proto nás nepřekvapí zjištění, že touha po bohu provází lidstvo od samého začátku jeho historie; stejně patrná je od samého úsvitu lidských dějin snaha zasloužit si boží ochranu. Hledání smyslu života, touha po přátelství, pátrání po nesmrtelnosti a úsilí jí dosáhnout – to jsou témata věčná, kterými se zabývala řada významných literárních autorů, nevylímáje Wolfganga Goetha: jeho Faust je dokonalým symbolem hledajícího ducha.

Symbyly moci a symboliku válek nalézáme v různých historických dobách i oblastech, ať už se jednalo o hradby nebo bubny. K proměněm jinochů v muže dochází od dávných dob intimním poznáním ženy; lidská společnost odněpaměti pečce chléb a vaří ze sladu, chmele a vody pivo.

Historie nabízí velmi mnoho příkladů hrdinných činů a nemalé lidské statečnosti, které se udály ve jménu osobní svobody, obrany vlasti, jménem vyšších mravních principů nebo ve jménu záchrany bližních, a dějiny jsou těmito záslužnými skutky prostoupeny. Čím jiným než mimořádným hrdinským činem byl atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, provedený československými parašutisty, tehdy vyslanými z Velké Británie...

Avšak pantheon bohů a stejně tak historické postavy podléhaly mnoha malostem: žárlivosti, uražené ješitnosti, zlosti, nenávisti, komplexu méněcennosti – jsou mstiví. Tyto vlastnosti mají rovněž své historické předobrazy, které se vzájemně podobají. Důsledky nenaplněných malířských ambicí Adolfa Hitlera byly tak dalekosáhlé, že vedly k nesmírným hrůzám, k druhé světové válce...

Takovou podobnost lze stěží vystopovat mezi naší křesťanskou vírou v jednoho laskavého Boha Otce a jeho Syna a mezi vírou v pohanské bohy, kteří vyžadovali, aby jim lidé přinášeli oběti, včetně obětí lidských. Hrůzně působí nálezy dětských ostatků, jež sloužily jako obětiny k usmíření bohů. Zemřelé panovníky provázely zástupy usmrcených sloužících, pohřbených spolu s nimi; ti měli svého pána doprovodit i po smrti. V dávných civilizacích to bývalo obvyklé, Sumer nevyjímaje.

Právě díky písemným památkám sumerské říše se nám zachovaly polomytické příběhy zobrazující tehdejší svět: vyprávění o stvoření světa, o božstvech a jejich vzájemných vztazích, o stvoření lidstva, které od bohů převezme tvrdou práci, o pozemském ráji, o potopě a hrdinných činech legendárních vládců, ale také o hledání věčného života a smyslu lidské existence.

Věhlas a slávu mytickému králi, sumerskému vládci Uruku, velkou měrou zajistilo umělecké zpracování jeho příběhu do nesmrtelných veršů Eposu o Gilgamešovi, nejstarší literární památka světa.

Archeologové shromáždili velmi mnoho dokladů o dějinách dávné mezopotamské civilizace a její kultuře. V obrovské nížině podél řek Eufratu a Tigridu nebyl ani kámen, ani dřevo, ani ruda, ale pouze jíl, protkaný vodními toky. Z tohoto materiálu se vyráběly cihly sušené na slunci anebo vypalované v peci. V protohistorickém období v pátém tisíciletí před Kristem začali obyvatelé přecházet k usedlému způsobu života, k zemědělství s pastevectvím, a stavěli si první domy, funkčně a esteticky dokonalé.

Tak se zrodila architektura.

Původ nové populace Sumerů, kteří sem přišli pravděpodobně ze severu není znám, ví se však, že Sumerové nepatřili k semitským kmenům a sumerský jazyk nenáleží k žádnému ze známých jazyků. Babylonie, krajina na dolním toku Eufratu a Tigridu, byla Sumery osídlena kolem roku 4000 před Kristem. Byli to prý robustní lidé, kteří měli rovný nos a vyholenou lebku. Semité byli naopak kočovní pastevci, kteří občas podnikali nájezdy do sumerských území, dokonce až k sumerskému městu Uru. Vlasy měli dlouhé a tvář zarostlou vousy.

Sumerové byli na rozdíl od Semitů mírumilovný národ.

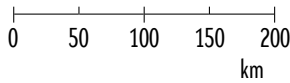
Žádná kultura nevytvořila v polovině třetího tisíciletí tak úžasná díla ze zlata a lazuritu, jako jsou předměty nalezené v urských královských hrobkách. K fantastickému pokladu jedinečné umělecké hodnoty patří například ozdoba ze zlatých listů a květů, kterou měla na hlavě královna Šubad. Mladá dívka, zřejmě královnina harfenistka, držela na prsou svůj nástroj, připravený ke hře. Ženy obětované při pohřbu byly ozdobené nádhernými šperky; mimoto se v hrobce našly četné truhly, nádoby, harfy, dokonce i šachovnice, vše ze zlata, křišťálu a perleti.

Restaurovaná harfa královny Šubad, nalezená na královském hřbitově v Uru (27.–26. stol. př. Kr.).

Po přestávce, která trvala dvě stě let, kdy sumerskou nádheru zničili Semité (někdy kolem roku 2470 před Kristem), se Ur znovu stal královským městem. Bylo nezbytné opevnit město tak, aby napříště odolalo náporu nájezdníků. Hradby Uru pocházející z té doby mají v základu tloušťku téměř dvacet pět metrů. Ještě pozoruhodnější je skutečnost, že ve zřícenině chrámu měsíčního boha Sina je vidět mezi cihlami beton, používaný staviteli místo malty. Bylo zde nalezeno mnoho zikkuratů, staveb, jež se podobají babylonské věži, jak ji popisuje bible. Tyto gigantické stavby byly budovány z cihel, které nebyly ani třicet centimetrů dlouhé.

Je známo, že Sumerové vynalezli klínové písmo, které od nich nejprve přejali semitští Babyloňané, Akkadové. Nápisy z Uruku dokládají, že se věnovali pěstování ječmene a výrobě piva. Podle archeologů znali v tehdejší Babylonii kromě ječmene i pšenici, čočku a len; v nálezech jsou také zmínky o mědi, je v nich doložen šedesátinný a desetinný počet u měř obilních. Mezi nejstaršími sumerskými texty nalézáme kromě jiného seznamy obrazových znaků a slov, sloužících jako školní texty.

Mesopotamie

Díky vynálezu hrnčířského kruhu se stala Babylonie učitelkou všech národů starého Orientu v umění hrnčířském. Tím nejdůležitějším pro lidstvo však bylo vytvoření nejstaršího písma. Právě v urucké době, někdy kolem roku 3200 před Kristem, vzniklo obrazové písmo, používané nejprve v hospodářských záznamech chrámové služby; z něho se v pozdější době vyvinulo takzvané písmo klínové.

Průkopnickou roli Sumerů ve všech druzích umění a řemesel symbolizuje postava národního hrdiny, mytického krále Gilgameše, jehož jméno pravděpodobně znamenalo „muž ohně a sekery“, který se však proslavil i jako stavitel.

Zlatá dýka z královského hřbitova v Uru (27. stol. př. Kr.)

Epos o Gilgamešovi, báseň, známá z Aššurbanipalovy knihovny ze 7. století před Kristem, má za sebou dvoutisíciletý vývoj a není dílem jednoho člověka. Ústně tradovaný cyklus sumerských epických písní z třetího tisíciletí před Kristem, volně spojených postavou Gilgameše, se zachoval pouze v opisech a podle místa nálezů jich existuje několik verzí (starobabylonská, asyrská, chetitská).

Gilgameš, mocný král sumerského města Uruku, ze dvou třetin bůh a z jedné člověk, vládl městu pevnou rukou. Na poddané doléhala těžká práce na stavbě hradeb, ženy dokonce musely žít odděleně od svých mužů, aby jim neubíraly sílu. Pobouřené ženy se obrátily na bohy s prosbou o pomoc proti Gilgamešově tyranii. Nejvyšší bůh, Anu, ochránce Uruku, proto stvořil za pomoci bohyně Aruru polodivokého člověka, aby změřil své síly s Gilgamešem. Tak se zrodil Enkidu, jenž absolvoval proměnu z animálního tvora v civilizovaného člověka především tím, že poznal ženu.

TABULKA PRVNÍ

Citace z tabulky

Toho, jenž vše zřel až k hranici země,
jenž poznal všechna moře, opěvat chci.
Vše viděl a prozkoumal rovnou měrou,
byl nadán moudrostí a znalostí všech věcí.
On tajemství zřel, odhalil skryté
a přinesl zvěst o tom, co před potopou bylo.
Hradbu dal vystavět kol Uruku hrazeného...

On překročil oceán i daleká moře, až k východu slunce,
on prozkoumal všechny světové strany, hledaje život.
Ve své síle dospěl až k Uta-napištimovi vzdálenému...

Ze dvou třetin bůh a člověk z jedné,
tvar jeho těla božský původ jeví,
neb božská matka zkrášlila postavu jeho.

Bubnem jsou buzení jeho druzi.

On je teď' pastýřem Uruku hrazeného,
on, jejich pastýř – a přece je utlačuje!
Jejich nářek uslyšel vznešený Anu... (sumerský bůh nebes)

I zavolali Aruru mocnou... (stvořitelku lidí)

I stvořila Enkidua statečného, v nočním klidu zrozeného.
S gazelami trávou se živí,
s divokou zvěří k napajedlu se tlačí...

I mluví Gilgameš k němu, k lovcí:
„Jdi, lovče můj, nevěstku Šamchatu přived' s sebou!“

Tu spatřila jej nevěstka, muže divokého...

„Učiň s ním, divochem, jak dělá žena!“

A když se nasytil rozkoše její...
Zvěř stepní daleko od něho pádí...

Zeslábl Enkidu, jeho běh není, jako byl dříve,
ale na duchu vyrost a rozumem vyspěl.

A Gilgameš znovu mluvil k své matce.
Druha, rádce chtěl bych získat...

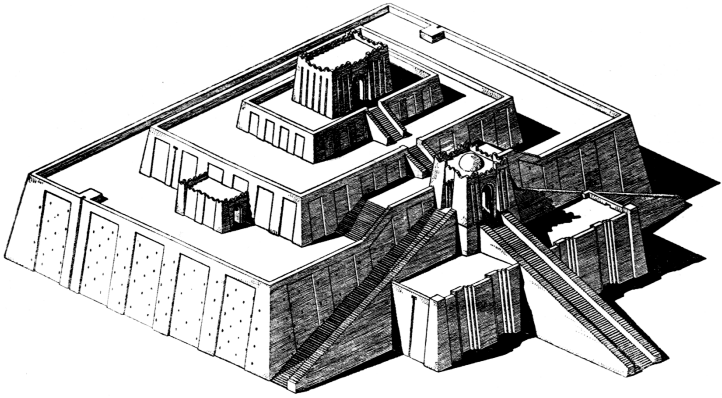
Hliněná tabulka s typickým uruckým obrázkovým písmem (2900–2800 př. Kr.)

Z celistvé plochy vystupují cesty vedoucí všemi směry. Vybereme z nich takové, po kterých budeme kráčet, a zvažujeme, kudy se vydáme a kam nás má naše cesta zavést.

V mé mysli ožívají vzpomínky na dychtivé poznávání v Berlíně, ještě plné poválečných sutin, jež tenkrát lemovaly všechny cesty, všechny okraje chodníků jako hradby. Za okny památek bylo možné uvidět jen modré nebe, pouze Pergamonské muzeum zůstalo jakoby zázrakem v celé své kráse a vznešenosti nezničené...

Člověk stojí v úžasu jako přimražený, je ohromený: tak žili Sumerové, tam stály egyptské pyramidy, postavené v poměrně krátkém čase pro posmrtný život faraonů. Jak prochází dál, potkává bohy uctívané Řeky na Parthenonu, kde se psala nesmrtelná dramata, než Římané jako záplavová vlna překryli řeckou kulturu a ovládli velkou část tehdy známého světa. Později Židé svému jedinému Bohu Jehovi postavili v Jeruzalému mohutný chrám a po nich ještě mnoho dalších svatyní raných křesťanů oslavovalo Stvořitele, svého Boha...

Úchvatná je Ištarina brána na cestě procesí k Mardukově svatyni: lemují ji motivy lvů, draků a býků na barevně glazovaných cihlách, reliéfy lovu a boje; to byl způsob, jak odradit všechny dobyvatele.

Rekonstrukce „babylonské věže“ v Uru (kolem r. 2123 př. Kr.)

Slavné hradby babylonské stály po celé věky nikým nedobyté, až dobyvatelům otevřeli jejich brány zevnitř samotní obránci. Obdobně rozložily nejsilnější vojenskou moc v říši Chetitů, kterou nepřátelé nikdy nepřemohli, vnitřní neshody, nedůvěra a vážná roztržka uvnitř samotné vládnoucí rodiny.

Jak dospět k úplnějšímu poznání, z které strany postupovat bez zbytečných oklik a prodlev co nejrychleji, jak se co nejdříve přiblížit pohledu dovnitř sebe? Tápeme jako dítě se zavázanýma očima, které si hraje na slepou bábu s rukama nataženýma před sebou, jsme jakoby oslněni sluncem a klopytáme přes síto vzpomínání.

Kterým směrem se vydat, na koho obrátit, komu věřit, koho si vybrat za vzor, kdo nám poradí a správně nás nasměruje? Hledání cílů bývá překotné, proto je třeba vybírat přepečlivě a nepřebírat! Jak porozumět životu, cožpak jsme schopni odhalit velká tajemství? Je až závatné a rozum na to nestačí, do všech důsledků si uvědomit, že právě nás potkalo to úžasné štěstí, že můžeme pozorovat, jak do sebe zapadají celé soubory náhod, když se pokoušíme rozplétat záhady a pátrat po svém místě v životě. A přitom ještě můžeme věřit, že někde pro nás existuje místo na slunci...

Můj drahý domove, mé krásné Čechy! Co všechno vaše krásné hory, líbezná údolí, kostelíky a boží muka, co všechno jste už přežily! Jak vás znesvětily okované boty, hajlování a servilnost... Znovu a znovu se krajem proháněly vichřice a ničivé bouře, zrady a války, po nichž jste se jakoby zázrakem vzpamatovaly!

Hradbou proti nacismu mělo být hraniční opevnění, které bylo odevzdáno mnichovskou dohodou nacistům bez boje, a z předválečné dohody o válečné pomoci se státy západní Evropy zbyly v tu chvíli jen cáry papíru. Na koho se měla země spolehnout v nejvyšší nouzi?

Nabízí se paralela s babylonskou branou otevřenou zevnitř právě těmi spojenci, kteří mnichovskou dohodu podepsali.

Draze, velmi draze bylo vykoupeno osvobození Prahy Sověty, protože přátelství „až navěky“ bylo míněno vskutku doslova. Zprávy o sovětských gulazích a obětech milionů občanů v době stalinské éry možná tenkrát mohly být považovány za západní propagandu, ale kdo mohl předvídat zločineckou povahu vlády tak velké země? Kdo by nedůvěřoval takovému přátelství?

Dnes se zdá nepochopitelná myšlenka fyzické likvidace židů, nelze ani domyslet zrůdnost plynových komor a spalovacích pecí... Jak jinak mohl psát vizionář Franz Kafka než bezvýhodně, když bytostně vnímal ohrožení a neviděl z něho žádné východisko? Stejně tak si dnes uvědomujeme důsledky ideologie třídní nenávisti a porovnáváme zločiny Hitlera a Stalina. A neúprosný čas plyne dál...

V době mé návštěvy Pergamonského muzea stály ještě ve východním Berlíně pevné hradby proti narušitelům, pověstná „berlínská zeď“ se tyčila proti vlastním občanům, aby neutekli z klece za svobodným životem. Střílelo se po nich...

Kdo nezná svoji historii, svoji minulost, bude ji prožívat znovu. Je třeba po ní pátrat, což nebývá jednoduché, protože historie bývá často účelově překreslována. Někdy se naopak člověk dozví opravdu překvapivé věci. Sama jsem teprve nedávno zaznamenala pojednání o tom, že Rusové byli vlastně Vikingové, kteří dostali jméno podle své činnosti: „muži, kteří veslují“. „Rusy“ je nazývali východní učenci, kteří pozorovali, jak plují po řekách až do Konstantinopole. Tam chránila byzantského císaře varjagská garda.

Mimoděk se mi vybavila vzpomínka na hodinu ruštiny někdy v deváté třídě jedenáctiletky, kdy jsme se učili o nejstarší ruské literární památce „Iz Varjag v Gréciju“. Z onoho pojednání jsem se také dozvěděla, že švédští Vikingové už zůstali v Rusku a jejich norští druhové zakotvili v Dublinu. A že v té době kvetl v Evropě trh s otroky.

Veřejnosti nejspíš bude známější jiná část ruské historie, jež trvala od století třináctého až do století patnáctého, kdy v Rusku vládla Zlatá horda, potomci Čingischána. Její generálové prý měli po tisícovce dětí, mnohonásobně víc jich údajně zplodili jejich vůdci! Svoji stopu v Rusku zanechali také Kumáni, Chazaři a nesčetní další. Složitě se vytvářela ruská povaha...

Bohužel s politováním sledujeme, jak se neustále oddaluje proces demokratizace ruské společnosti, jak se Rusko vzdaluje demokracii v pojetí západních zemí, tak jak mu rozumíme i my. Sbližování západních křesťanů s jejich východními bratry bude aktuální snad někdy v budoucím čase, zatím v nedohlednu, protože teď se dostávají ke slovu spíš nacionalistické a mesiášské tendence národa, který se sám stával obětí. Vděčnost je to, co Rusové upřímně, ale zároveň samozřejmě očekávají.

Gilgameš bojující s býky, hrající si a tančící zvířata, člověk-štír atd.
(Mušlové reliéfky na lyře, nalezené v královských hrobech v Uru,
27.-26. stol. př. Kr.)

Velké ideály, velké pravdy vzaly zasvé; konečně dnešní post-moderní filozofie žádné velké pravdy neuznává. Významný polský sociolog a filozof naší pozdní doby, autor teorie tekuté modernity Zygmunt Bauman říká, že kdyby základní vlastností lidských bytostí nebyla morálka, nebyla by možná ani společnost, ani sociální řád, ani kultura, ačkoliv se společnost, řád i kultura, ať už to zní jakkoliv ironicky, snaží tuto vlastnost likvidovat, nebo alespoň neutralizovat její důsledky.

Zdi dělící, zdi nepřekonatelné, zdi zbořené, železná opona,
Zed' nářků...

Historické události sice zasahují do osobních životů často tragicky, mohou být i otázkou života a smrti, avšak stává se, že působí i opačně. Lidé se díky takovým událostem dokonce scházejí...

*V ruce máš letenku do bezkonečna,
na nohou tíží, zkušenost svou,
jak navrací se život tam,
kde ještě nedávno jiný byl...*

*Růst lidství chceš pochopit
ze střepů, které odpadly z příběhů života,
než byly k nepotřebě,
a vyhodily se na hromady odpadků.
Tenkrát měli lidé snahu zdobit hlínu, zbraně,
jistě kráslili i sebe.
Jak jsme dnes proti nim daleko,
co věděli ti ubožáci,
otroci bohů, hladu a větců.*

*Budoucím důkaz nepodá
karbonová metoda
o mrtvých z hromadných hrobů,
dým vražděných v plynových komorách
a nářky vězňů gulagů
dávno už vzalo povětrí.*

*Amok a Amor
v sousedské blízkosti abecedy
jsou podoby šílenství a lásky.
Amor a Amok
jeden v druhého přerůstá,
pouze lhostejnost je lhostejností.*

*Kdy přijmou lidé ke smíření přípitek?
Tenkrát snad, až budou zbytkem sil
jen ve skle slabost přiznávat?*

*Moře se rozšumělo
před pískem pláže let.
Bílá loď na něm pluje
jak mráček na modrém nebi
laskavá fantazie.*

Enkidu dokončil úplnou proměnu z animálního tvora mimo jiné díky tomu, že se naučil jíst chléb a pít pivo. Zrodilo se nerozlučné přátelství obou hrdinů, jež má být posvěceno významným činem, totiž vymýcením veškerého zla a nespravedlnosti, které rozsévá netvor jménem Chuvava, strážce cedrového lesa v libanonských horách. Žádné obtíže neodradily Gilgameše od tohoto úmyslu a on sám připomíná, že kromě bohů nemůže nikdo uniknout smrti: co však zbude po člověku, je jeho slavné jméno...

TABULKA DRUHÁ

Pečetní váleček, na němž je znázorněn Gilgameš s vodou života (kolem r. 2270 př. Kr.)

Citace z tabulky

Nevěstka ústa svá otevřela
a pravila k Enkiduovi:
„Jez chléb, Enkidu,
to patří k žití!
A pivo pij, jak zvykem je v zemi!“

Gilgameš otevřel ústa svá
a k Enkiduovi pravil:
„Kdo, příteli můj, vystoupí k nebi?
Se Šamašem věčně jen bohové dlí, (s bohem slunce)
však lidem jsou sečtení dnové.
Vše, co činí, je jen vání větru.
Ty se snad smrti chceš bát?“

„Ruce chci přiložit k dílu
a pokácet cedry
a jméno věčné zajistit sobě!“

*Po tisíce let se peče chléb,
pije mléko a sbírá med.
Po tisíce let sytil člověka chléb,
mléko i med,
pěstěný po zrnkách, vytrysklé po stružkách,
sebraný po kapkách.*

*Tisíce let se peče chléb,
pije mléko a sbírá med.
Právě tak dlouho po kapkách,
po zrnkách, po stružkách
pěstoval člověk sebe...*

„Život je setkávání s přáteli,“ napsal mi do knížky pan kardinál Tomáš Špidlík. „Avšak pravá přátelství jsou velmi vzácná...“

Antický filozof Plutarchos ve svém díle „Přátelé a pochlebníci“ upozorňoval na možnost vzájemné záměny těchto pojmů a varoval před falešnými přáteli. Píše: „Pokud jde o vlastnosti prospěšnosti a úslužnosti, způsobuje pochlebník velký zmatek a nesnáze, jak ho rozeznat od pravého přítele, poněvadž se právě zdá stále ochotným, horlivým a pohotovým. Povaha pravého přítele je však prostá, jako jsou podle výroku Euripidova slova pravdy, jednoduchá a nelíčená, kdežto povaha pochlebníkova vskutku je zkažená, a má proto zapotřebí příkras umělých, a to na mou věru nesmírně

mnohých. I při obyčejných setkáních nevymění leckdy přítel s přítelem ani slůvko, nýbrž pohlédne jen s úsměvem a už z pohledu vytuší a i pouhým pohledem sdělí náklonnost chovanou v srdci a hned zase pokračuje v chůzi; pochlebník však běží vstříc, snaží se dohonit, zdálky podává ruku, a je-li dříve spatřen a osloven, mnohokrát se omlouvá dovolávaje se svědků a zapřísahaje se.“

Takových přítelíčků, kteří vycítí, že by mohli mít z člověka užitek, těch by se našlo! Jak umí lichotit, jak se mohou dostat do vaší blízkosti a poté zcizovat vaše myšlenky, ovšem nejen ty, dokonce i ty vámi zapsané a vytištěné vydávají za vlastní dílo!

Lidová moudrost říká, že v nouzi poznáš přítele. Na otázku: jak si přátele udržet, zkušenost radí: především přátele vyslechnout a nechat je hovořit. Přátelství bez vzájemného respektu a péče o vzájemný dobrý vztah se pomalu vytrácí a odchází, právě tak jako usychá rostlina bez vláhy. Dlouholeté přátelství není dáno samo sebou, prochází zkouškami, kterými může být nejen odloučení, běžící čas, změna názorů... Zásadní ovšem bývá názorové oddálení.

Těžko si představit přátele, kteří uznávají zcela rozdílné hodnoty, kterým nevadilo minulé zřízení a kteří nebyli ochotni ani sami sobě přiznat, že byli příznivci režimu, jenž z principu lhal. S našimi skutečnými přáteli jsme si půjčovali zakázané knížky a sdíleli svou nechuť podřizovat se zvůli totalitní moci. Mezníkem, za který člověk nebyl ochoten jít, bylo udavačství, donášení, členství ve straně. Bylo veliké štěstí mít právě takové přátele...

Aby to nebylo tak jednoduché, je třeba brát v úvahu skutečnost, že se lidé mění, ať už k lepšímu, nebo k horšímu. Mnohé proměnily peníze, když si na ně začali všechno přepočítávat, podlehli přílišné touze po nich a nebránili se přitom ani podvodu. Jen pevné charaktery zůstávají ve své podstatě nezměněné a ani vidina budoucí kariéry či velkých zisků je nezláká. Stáváme se však často svědky názorové proměny, která má posloužit především jako výťah k moci. Takoví lidé jako by pozvolna otevírali dezinformačním bránu zevnitř, nevadí jim ani ztráta skutečného respektu ostatních, ani skutečnost, že si nemohou vážit sami sebe.

Mít opravdové celoživotní přátele, kteří se mohou na sebe spoléhat a důvěřují si, to je velmi vzácná hodnota, která zdaleka není samozřejmá. Podobá se přemožení netvora, jenž nám otravuje život. Znamená to také, že netvora lze porazit vědomím, že všechny chtěl ovládat neprávem – a i když je ještě částečně ovládá, už brzy se vyčerpá.

Kolik zbytečné energie bylo vynaloženo jen na pouhé hlídání svéprávných lidí, na špehování – i dnes se tímto způsobem někteří snaží rozložit společnost a šířit strach! Avšak my jsme se už dokázali připojit k vyspělejší části Evropy, rozpomenuli jsme se na masarykovské demokratické principy a nepřijali jsme za své hodnoty samovládců. Porazili jsme netvora a pokáceli nepřehledné houštiny, zatím se však nepodařilo je úplně vymýtít. Ta semínka zloby hledají živnou půdu, zachycují se drápkem a nenápadně se snaží znovu vzklíčit.

Stojí za zmínku, že Češi a Moravané až na zanedbatelnou výjimku nikdy proti sobě nebojovali, vždy stáli při sobě.

Věnujme se úsilí prosadit se ve velkém světě, ke slovu se hlásí touha po partnerství, po klidném domově... Existuje totiž něco vyššího, co nás přesahuje. Je to víra v boží ochranu a pomoc našich ochránců, andělů a duší našich blízkých zemřelých někde vysoko nahoře, ve sférách duchovních...

Netvor je přemožen, ale Gilgameš urazil bohyni lásky Ištar, když odmítl její nabídku manželství. Pobouřená bohyně žádala pomstu v podobě nebeského býka. Toho oba hrdinové zabijí a bozi poté rozhodnou, že jeden z nich bude za tento čin potrestán. Ortel padl na Enkidua, jenž umírá v Gilgamešově náručí. Teprve při skonu přítele si Gilgameš plně uvědomí, co je to smrt.

TABULKY TŘETÍ AŽ OSMÁ

Citace z tabulek

„Příkrou cestou jeden nemůže jít,
ale dva, když si pomáhají, společně ji zdolají.“

Gilgameš otevřel ústa svá a k Enkiduovi mluví:
„Příteli můj, jsme snad tak ubozí?
Veškerým nebezpečím jsme prošli,
a teď, když už cíl před námi na dosah leží,
máme snad ustoupit, dříve než skácíme cedry?“

Zabil Enkidu strážce lesa.
I kácel nádherné lesy,
roztříštěné shodil k úpatí hory.

I odřízli hlavu Chumbabovu.

A když si Gilgameš korunu na hlavu vložil,
ke kráse jeho vznešená Ištar pozvedla oči:
„Pojď ke mně, Gilgameši, manželem mým se staň!“

Gilgameš otevřel ústa svá
a ke vznešené Ištarce mluví:

„Ty jsi krb, který led nerozpustí,
dveře nedokončené, jež nezadrží vítr ni průvan...“

Otevřela ústa svá Ištar.
„Otče můj, dej mi, prosím, nebeského býka,
aby Gilgameše zabil v sídle jeho!“

Vystoupila Ištar na hradby Uruku hrazeného...
„Běda Gilgamešovi, který mě pohani,
nebeského býka mi zabil!“

Den, kdy ten sen viděl,
byl u konce se svými silami.
Enkidu na lože uleh.
„V bitvě, jíž jsem se bál, mi dodával mysl.
Můj přítel, jenž v bitvě mne zachránil, mne opustil teď.“

„Kam běžíš, Gilgameši?
Život, jež hledáš, nenalezneš...“

Naplněním života ženy a muže, naplněním lásky a vrcholem lidského štěstí je úsměv vlastního dítěte, jeho první slůvka, dětský spokojený spánek. Nemůže být nic krásnějšího, říkáme, když na děti vzpomínáme, a přitom děkujeme Bohu za ten veliký dar. Nemůže být nic významnějšího než život dát a umožnit životu dál pokračovat ve vlastních dětech. Neznamená to jen nový život dát – znamená to dál děti vychovávat. To vše souvisí se svobodou, se svobodnou vůlí, která je sice krásná, zároveň však předpokládá velkou zodpovědnost. O své děti se rodiče strachují, s úzkostí sledují jejich dech. Právě tím se člověk stává nesmrtelným, protože má své pokračování v genech svých dětí, jiná nesmrtelnost lidem nepřísluší, i když duše v jistém ohledu neumírá. Ve věčnou duši a její nesmrtelnost věří křesťané, některá náboženství věří v převtělování duší. Síla myšlenek milionů věřících posiluje samotnou víru, ale zároveň i naději, že v konečném výsledku převáží spolupráce a láska a zvítězí světlo nad temnotou.

Optimismus mění naše vnímání světa, máme pozitivní očekávání, která se buď naplňují, nebo nenaplňují. Organismus nešťastníka se může bránit tím, že si vytvoří jakési náhradní neštěstí, totiž takové, které může zvládnout a ke kterému se potom upne.

Zvídavá duše se rozhlíží, nahlíží za okraj horizontu, za okraj možného poznání, a vede až k úžasu. Přeje si vystavět ze svých znalostí natolik dobré a spolehlivé plavidlo, takové, které by dobře proplulo celým životem a nebylo nutné ho brzy po vyplutí opravovat, ucpávat díry a vyplňovat mezery.

Duše je sice zvídavá, ale zároveň je nepoučitelná. Zkušenost je obtížně přenosná na další generace, možná s výjimkou vlastní rodiny. Pokud člověk zažije něco skutečně důležitého, nezapomene to, protože je dobré si to pamatovat jako výhodu pro přežití. Pamatují si to děti, když o tom hovoří jejich rodiče, ovšem dál paměť nesahá. Pokud má člověk trpkou zkušenost, dělá všechno pro to, aby se tato zkušenost nemohla dál opakovat – a to by mělo platit zvláště pro vlastní děti. I v tomto případě však platí výjimky. Prosté pravdy, i ty nejzákladnější, se tak těžko sdělují, těžko vysvětlují...

Událost, zprvu okrajová a nenápadná, může vyústit až do zásadního konfliktu. Tak se jevila nabídka sňatku bohyně lásky Ištar Gilgamešovi, jejíž uražená ješitnost byla počátkem řetězce neblahých událostí, které vedly až k smrti Enkidua. Nabízí se srovnání s událostí, jež vedla až k třicetileté válce a ničila celou Evropu...

Zlatá přilbice z královského hřbitova (27. stol. př. Kr.)

Pro Čechy smutné výročí, 8. listopad 1620, si raději nepřipomínáme, protože se pro nás stalo synonymem národní pohromy, znamenalo totiž porážku českého stavovského vojska na Bílé hoře. Tehdejší konkrétní zmínka se jeví jako maličká: podnětem bylo rozhořčení evangelíků, že duchovní vrchnost v arcibiskupském městečku Hroboch na saské hranici a v klášterním benediktinském městě Broumově dala nově postavené kostely svých luteránských poddaných buď zbořit, anebo zavřít a bouřící se měšťany uvěznila. Evangelíci v tom spatřovali porušení Rudolfova Majestátu, protože vláda zakazovala něco, co bylo zákonem z roku 1609 dovoleno. Evangeličtí stavové spoléhali na to, že stojí na půdě zákona a byli odhodláni králův zákaz svolat sněm neuposlechnout. Věcně šlo v tomto sporu o nepatrnou část české půdy, kvůli které se odvážila ohromná většina země zápasu, jenž dával mnoho v sázku, dokonce všechno, což dokazuje, jak drahocenné bylo pro Čechy právo.

Důsledky Bílé hory byly katastrofální. Popravy 21. června 1621 na Staroměstském náměstí, konfiskace, jež byly právě tak hrozným trestem – co mělo být potrestáním, stalo se mnohdy loupeží a podvodem; země zničená třicetiletou válkou, vypálené vsi, vypálená a vydrancovaná města, vybité nebo vyloupené chlévy, a to bez rozdílu, šlo-li o armádu přítele či nepřítele, třetina polí ležící ladem... Ubyla celá polovina obyvatelstva, avšak vznikla nová vrstva zbohatlíků. V době, kdy katastrální záznamy jsou plné dokladů o nemírné bídě malého člověka, rostou v Praze i na venkově nádherné šlechtické paláce, kostely, kláštery a Praha zvedá k nebi své monumentální kopule...

Protireformační doba však nebyla úplným temnem. Barok nesl v sobě silný kulturní živel, ovládl architekturu, malířství, hudbu i lidové umění, měl schopnost mystického zanášení a zvroucnění, podobně jako na svém počátku husitství. Barok dal ráz české krajině, otiskl se do lidských příbytků i krojů, do písni a stvořil svérázný svět venkova, cosi specificky českého.

V této době nalézáme doklady mravní snahy, stopy duchovní vzpoury, která stojí tím výš, čím bezohlednější byl útisk. Přední duchové soustředili mravní sílu k záchraně a obnově národního vědomí, aby nebylo samo české jméno u Čechů zneváženo. Bílá hora vzbudila v národě sílu, jež se měla stát vzpruhou nového života a slibem nové naděje, že i ze zoufalé situace existuje cesta, jež vyvádí hledající z područí násilného umlčování a může vyústit až nečekaně dobře... To se stalo o tři sta let později vyhlášením samostatného Československa a rozpadem Rakouska-Uherska. Předpokladem je ovšem, že lidé jen nečinně nepřihlížejí a ve správnou dobu se objevují takové osobnosti, jakou byl například T. G. Masaryk. Díváme-li se zpětně na řetězce událostí, můžeme se jen podívat a nekonečně žasnout, co všechno vytvářelo náš národní charakter, náš národ.

Prvořadou a nejdůležitější věcí však vždy zůstává čisté svědomí, bez něho by ani nešlo žít...

Obávaje se neodvratného osudu, vydá se Gilgameš za svým předkem Uta-napištimem, kterého jako jediného z lidí obdařili bozi nesmrtelností. Šenkýřka bohů zrazuje Gilgameše od marného hledání smyslu a tajemství života a radí mu, aby si místo toho užíval přítomného okamžiku v radovánkách. Taková rada ho však neuspokojí. Strastiplnou cestu za Uta-napištimem Gilgameš sice dokončí, ale o tajemství života se dozvídá jen povšechně, totiž že na světě není nic věčné a že vše, co vzniká, je již při svém zrodu odsouzeno k zániku.

TABULKY DEVÁTÁ A DESÁTÁ

Citace z tabulek

Gilgameš pro Enkidua, přítele svého,
hořce pláče a utíká na step:
„Až já zemru, nebudu snad jako Enkidu?

Za Uta-napištimem, svým předkem, přicházím,
jenž v shromáždění bohů se dostal, hledaje život.
Na smrt i život chci se ho zeptat.“

I mluví šenkýřka k němu, ke Gilgamešovi:
„Kam běžíš, Gilgameši?
Život, jež hledáš, nenalezneš!
Když bozi stvořili lidstvo,
smrt lidstvu dali v úděl,
život však do svých rukou si vzali.
Ty, Gilgameši, žaludek si naplň,
ve dne i v noci buď vesel!“

I mluví Uta-napištim k němu, ke Gilgamešovi:
„Proč jsi naplněn žalem, Gilgameši,
ty, jenž z těla bohů a lidí byls stvořen,
že tě tvůj otec a matka tvá smrtelným zrodili?“

„Což navěky stavíme dům? Což navěky pečetíme?“

Osudem hvězd je jejich zánik, život hvězd probíhá mezi jejich zrozením a koncem jejich hvězdné pouti: nic netrvá věčně a takový je i osud hvězdy. Ani lidským osudem není nesmrtelnost, přesto je pátrání po ní věčné a je tak staré jako lidstvo samo. Dávno, velmi dávno si lidé vysnili ráj, bájný Eden, jež popisuje bible. Edenem byl Dilmun, podobně tajemné místo jako Atlantida. Vysněnou krajinou byla vlhká, zelená, svěží a zelená země – pravděpodobně území dnešního Bahrajnu, které je v současné době pouští.

Po skončení doby ledové, což bylo přibližně před deseti tisíci lety, stoupla hladina moře a zatopila Eden. Lidé postupovali dál na sever, až kam jim to dovolovala souš, nové prostředí zavlažovali a zaváděli zemědělství. Tím vlastně začal příběh o vzniku lidské společnosti.

Uvědomujeme si, jak velmi se sobě podobají závažné myšlenky, jež se dotýkají témat věčnosti a nesmrtelnosti, až téměř nevnímáme závratnou časovou propast čtyř tisíc let mezi dávnými civilizacemi, v našem případě mezi Sumery a námi, a nebereme přitom v úvahu ani rozdílnou úroveň technické vyspělosti, hovoříme-li o době bronzové na jedné straně, a době kosmických letů na straně druhé. Rovněž pomíjíme zásadní rozdíl mezi vírou v jednoho Boha a náboženstvími pohanskými.

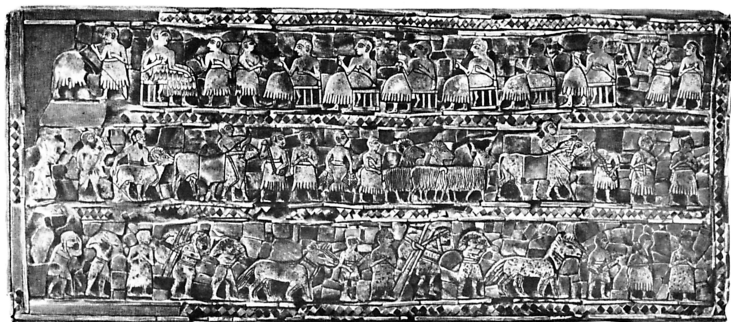
Naopak si uvědomujeme věčnou lidskou touhu stoupat výš, jež je ve všech kulturách velmi podobná.

Lidé stavěli babylonské věže, zikkuraty, pyramidy anebo katedrály moderního věku a právě v tomto jejich úsilí nalézáme podobnou touhu po transcendentnu. Lidé toužili podobat se Bohu, přáli si být jím chráněni a prosili o jeho pomoc.

Máme tendenci přeceňovat schopnosti naší moderní společnosti, její vysokou úroveň a na své dávné předky pohlížíme s jistou mírou shovívavosti. Vědci se naopak domnívají, že schopnosti našich předků byly s určitou pravděpodobností na nejvyšší úrovni v dobách rozvinuté řecké civilizace, tedy přibližně kolem roku 450 před Kristem. Co všechno si tehdejší lidé museli ve srovnání s námi pamatovat bez možnosti si všechno zapsat!

Stěží se domůže uznání ten, kdo porušuje řád, kdo ničí nejen sebe, ale i všechno kolem sebe, kdo zasévá nenávisť, jež se stává jeho životním krédem. Lidová moudrost praví, že boží mlýny melou, i když velmi pomalu...

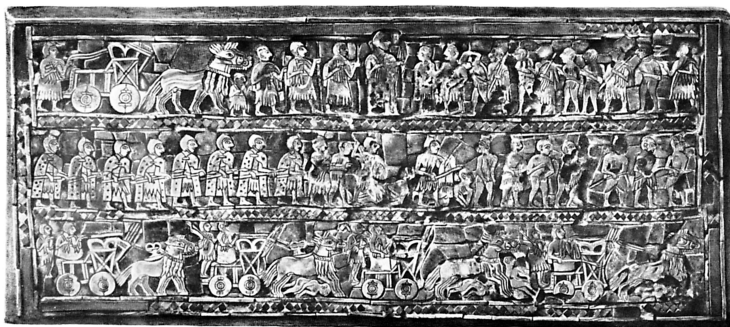
Škoda libanonských cedrů, škoda amazonských pralesů, neboť je nejen nemoudré vytvořit pustiny bez lesů, ale je to přímo zkázonosné. Zásah do přírodního řádu se nepochybně vymstí, možná brzy, možná až později. Kam povede mýcení deštných lesů, jak skončí nadměrné znečišťování ovzduší například v Číně, kam povede vyzbrojování takovými zbraněmi, které se stejně nemohou použít, leda na zastrašování, protože jejich použití by znamenalo konec celé naší civilizace, konec všeho živého, a je doslova tancem nad propastí. Není vyloučeno, že tající ledovce překreslí mapu světa...

Mozaika zobrazující vítězné bitvy neznámého sumerského krále (královský hřbitov v Uru, 27.–26. stol. př. Kr.)

Mít za svůj cíl pečovat jen o svoje zdraví, pracovat na svém profesním růstu, žít v dostatku a v blahobytu asi nestačí a mělo by být pro přemýšlivého člověka málo. Francouzský přírodovědec mnich Theilhard de Chardin ve svém díle tvrdil, že vývojová cesta lidstva vede k jeho zduchovnění, které se však posouvá na časové přímce a nastane až za dlouhou dobu, až za jeden milion let. Čas se nicméně zrychluje, a tak si nemůžeme přát ani nic jiného, než aby se předpověď této mimořádné osobnosti vyplnila, a nic jiného si nemůžeme přát víc, než aby se vyplnila co nejdřív!

Mozaika zobrazující pozdější slavnou hostinu, pořádanou králem města Uru po vítězství nad nepřáteli (královský hřbitov v Uru, 37.–26. stol. př. Kr.)

Gilgameše nejvíc zajímalo, co vedlo k získání nesmrtelnosti Uta-napištima, a dozvěděl se, že jednoho dne seslali bohové na zem potopu; zbožného krále před tou pohromou jako jediného z lidí ušetřili a obdařili ho věčným životem. Ve snu mu totiž vyjevili, že má postavit loď a na ní zachránit svoji rodinu, sebe, ale i další živé tvory.

Bozi se už znovu neshromáždili k podobnému rozhodnutí; k nesmrtelnosti by prý navíc stačilo neusnout šest dní a sedm nocí, což Gilgameš nedokázal. Aby nešel domů s prázdnou, prozradil mu Uta-napištim tajemství zázračné rostliny života, která roste na dně moří. Díky této rostlině by mohl dosáhnout neustálého omlazování. Ale i o tuto možnost přijde – rostlinu spolkne had.

Z dlouhé pouti se Gilgameš vrací do svého města s prázdnými rukama a jedinou útěchou, která mu zbývá, je jeho dílo: mohutná hradba obepínající Uruk.

Touha zajistit si slavným činem jméno po smrti je nesmrtelná...

TABULKA JEDENÁCTÁ

Citace z tabulky

Zatoužilo srdce velkých bohů potopu seslat...

I mluví Uta-napištim k němu, ke Gilgamešovi:
„Slovo skryté chci odhalit tobě, Gilgameši,
o tajemství bohů tobě chci říci.“

„Odejdi z domu! Postav loď!
Zbuduj archu, abys život svůj zachránil,
majetek zavrhni, ale život zachovej!
Všechno živoucí sémě do lodí uveď!“

Do lodí vstup a utěšni za sebou dveře!“

Konečně nadešla určená doba.
Po šest dnů a sedm nocí
s potopou burácel vítr a jižní bouře srovnala zemi.
A když sedmý nadešel den, ustala jižní bouře, potopa i boj.

Až dosud Uta-napištim jen člověkem byl,
nyní Uta-napištim a jeho žena ať podobní jsou nám bohům...

„Však kvůli tobě kdo nyní shromáždí bohy,
abys našel život, jež hledáš?
Nuže, po šest dní a sedm nocí k spánku neuléhej!“ –

Ale sotva se posadil na svá stehna,
spánek jak mlha na něj dechl.

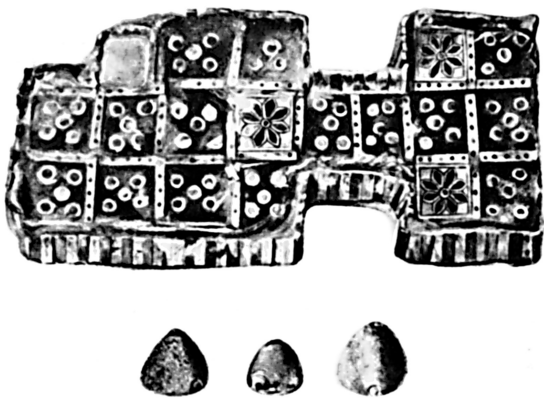
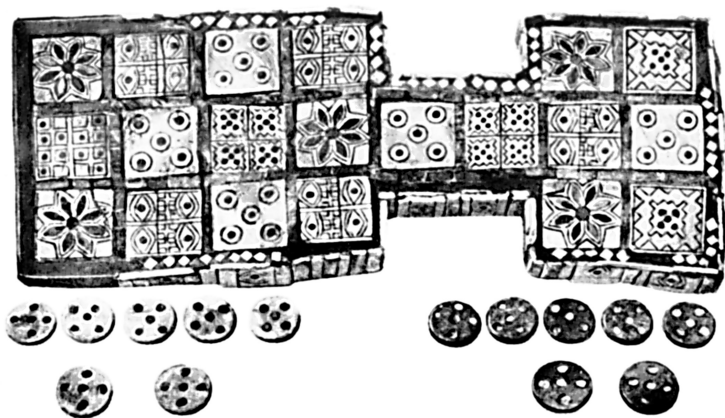
Tu pravil Uta-napištim jemu, Gilgamešovi:
„Gilgameši, tys přišel sem namáhaje se a trmácej.
Co ti mám dát, až vracet se budeš do své země?
Slovo skryté chci vyjevit tobě,
o rostlině, jež život dává, chci říci tobě.

Až zmocní se tvé ruce rostliny té, pak nalezněš život!

Do Uruku hrazeného chci ji odnést a dát jíst,
a tak rostlinu vyzkoušet.
Její jméno je ´mladým se stává stařec´.
I já z ní chci jíst a k svému mládí se vrátit.“

Tu viděl Gilgameš studnu, jejíž voda byla chladná.
I sestoupil dolů, aby se umyl v její vodě.
Vůni té rostliny ucítil had,
Tiše vylez a rostlinu odnes.
A když se vracel, odhodil kůži.

I mluvil Gilgameš k němu, k lodivodu Uršanabi:
(lodivod Uta-napištima)
„Na hradbu uruckou vystup, Uršanabi, procházej se po ní,
prozkoumej základy její, bedlivě prohlédni cihly, zda její cihly
nejsou z pálené hlíny...“

Sumerská hra na ovečky a vlky (27. stol. př. Kr.). Těmito hrami si měli zemřelí krátit dlouhou chvíli na onom světě.

Gilgameš naříká nad ztrátou bubnu, který spadl do podsvětí i s paličkami, tím bubnem budil poddané ke stavbě městské hradby; Enkiduův duch by ho rád vrátil zpátky na zem. Gilgameš si přeje dozvědět se víc o podsvětním řádu.

TABULKA DVANÁCTÁ

Citace z tabulky

„Pověz mi, příteli můj, pověz mi, příteli můj,
o řádu podsvětním, jak jsi jej spatřil, pověz!“

„Kdybych ti o řádu podsvětním, jak jsem jej spatřil,
povědět měl,
pak by ses posadit musil a plakat!“

„Příteli, tělo mé, jehož ses dotýkal s radostí v srdci svém,
jak staré roucho rozžírají červi...“

„Toho, jenž sedm synů zplodil, jsi viděl?“
– „Ano, viděl,
jak společník bohů na trůnu sedí
a naslouchá hudbě píštal.“

„Toho, jehož mrtvola je na stepi pohozena, jsi viděl?“
– „Ano, viděl,
jeho duch v podsvětí pokoje nemá.“

Dvanáct tabulek Eposu o Gilgamešovi doplňují dodatky:

GILGAMEŠ A DUB

Z kořene dubu byl vyroben buben, z jeho větví paličky. Gilgameš později nařiká nad jejich ztrátou, když se buben a paličky propadly do podsvětí.

GILGAMEŠ A CHUVAVA

„Do hor chci vstoupit, jméno své proslavit. Tam, kde jméno proslaveno bylo, své chci proslavit jméno,“ prohlašuje Gilgameš.

GILGAMEŠ A AGGA

Poslové kišského krále Aggy žádají, aby se Uručané podrobili jejich vládci, zřizovali pro mne studny a vykonávali těžké zemědělské práce. Gilgameš zajal Aggu, krále Kiše, uprostřed jeho vojska.

SESTUP BOHYNĚ IŠTAR DO PODSVĚTÍ

Vstupem do podsvětí byly bohyni lásky Ištar odebrány veškeré ozdoby a šperky. Od té doby země pozbývá veškerou lásku, lidskou i animální. „Sám ve své komnatě uléhá muž...“ Bohyni Ištar je umožněn návrat na zemi tím, že je pokropena živou vodou.

ATRACHASIS

Dodatek podrobně popisuje potopu světa. V textu je zmíněna rodička bohů, moudrá Mami, jako jméno pro „matku“, přejaté z dětské řeči jako jiný název pro „bohyni matku“.

Urská královská pečeť: napravo postava Gilgameše, nalevo Enkidua; pod nadpisem svastika ze čtyř běžců (asi 27. stol. př. Kr.)

Lépe se nám hodnotí minulost, když známe výsledek historických událostí a víme, jak vše dopadlo, tedy alespoň se domníváme, že ho známe, přestože bývá nejednoznačný. Srovnáváme-li historické události se současným děním, může být takové porovnání nesprávné, protože vzdálený cíl jen tušíme a ani nevíme, kam nás naše cesta zavede a neskončí-li ve slepé uličce...

Pokud hledáme něco konkrétního, například odložené brýle, anebo cokoli v své blízkosti, určitě víme, dokonce jsme si jistí, že někde tam musí postrádaný předmět být, protože přece platí zákon gravitace a ty věci samy neodlétly, spoléháme zkrátka na všeobecnou zkušenost a platné fyzikální zákony. Jakmile se však dostaneme do oblasti elementárních částic, znejistíme: vždyť známý elektron je pouhou pravděpodobností výskytu elektrického náboje, a částice buď na místě, kde bychom ji předpokládali, je, anebo tam není. O pojmech temné hmoty, která údajně umožňuje všechno, co známe, obklopuje naše těla a udržuje nás pohromadě, a o pojmu temné energie, která urychluje rozpínání vesmíru a svádí souboj s temnou hmotou, sami vědci vědí málo, daleko méně o tom ví veřejnost. Zkusit si jen představit celkový počet částic ve vesmíru, totiž deset na desátou, to vše na devadesátou, nebo putování červí dírou, anebo akceptovat tvrzení, že matematické vzorce existovaly ještě před vznikem vesmíru a etické zákony platily dřív, než vznikla lidská společnost – to všechno je úžasné, aniž bychom přitom očekávali, že se o tom dozvíme všechno nebo že tomu sami někdy porozumíme.

Můžeme jen žasnout a dozvídat se například, že konstrukce vesmíru je podobná stromu, že život nemohl vzniknout náhodou a kauzalita platí shora dolů, totiž takovým způsobem, jako dirigent řídí sbor.

Příběh o potopě v sobě nese varovný apel, totiž že morální úpadek lidí nekončí beztrestně a zahrávání si s přírodou a její drancování nezůstává bez následků. Archeologové potvrdili, že v zemi úrodného půlměsíce došlo k mnoha záplavám a báje o potopě z této zkušenosti vychází.

Judejci (Židé) se dostali do kontaktu s babylonskou kulturou v době babylonského zajetí. Při prvním obležení Jeruzaléma v roce 597 před Kristem se město podrobilo a do Babylonu byla odvečena převážně horní vrstva obyvatel i s králem. Při druhém dobytí v roce 587 před Kristem bylo město Jeruzalém i chrám zničeny a do otroctví byli odvečeni téměř všichni. Teprve perský král Kyros povolil Židům návrat a obnovu zničeného Jeruzaléma kolem roku 520 před Kristem. Judejské děti znaly babylonské příběhy ze školních destiček, znaly také příběh o potopě a ovládaly klínové písmo. Judejci pak přijali příběh o potopě za svůj a uvedli ho v bibli.

Jeden současný vědec nechal postavit kulatou loď (kurákl) podle destičky, kde je popsána archa, avšak v menších rozměrech, a dokázal, že je funkční. Podobné kulaté lodě, jen malé, pro dvě osoby, je možné vidět v současném Iráku.

Vědci se dnes intenzivně zabývají výzkumem vesmíru a jsou úspěšní ve zkoumání fyziky částic, svinutými, zakřivenými či zhroutenými dimenzemi, jimiž se vchází do paralelních vesmírů, a novou částici, nositelku síly v souvislosti s temnou energií nazvali chameleon. Zároveň tvrdí, že rovnice všeho je všude, kam se podíváme, a my všichni jsme její součástí.

Paradoxně navzdory všem závratným výsledkům vědy si nevíme rady s takovým problémem, jakým je migrace, jež by mohla vyústit až do stěhování celých národů. V historii se takových hromadných masivních migrací událo mnoho. Lidé utíkali před suchem, neúrodou, před nájezdníky, před válkou, před diktátory. Do budoucna lze očekávat dosud nebývalé obří rozměry útěků, pro nás nepředstavitelné, protože lidí na planetě rychle přibývá. Jak je možné, že svět akceptuje takové hrůzy, jako je bombardování nemocnic, při nichž se obětmi stávají i děti...

Má-li být naší učitelkou historie, v tom případě není možné jen tak přejít informací, že v Sovětském svazu bylo do roku 1960 třicet tisíc gulagů, v nichž bylo vězněno také dvacet pět tisíc Čechů! Přesto jsme svědky snahy některých jedinců zatahovat nás tím nesprávným směrem, zpátky do diktatury – nebo si aspoň s takovými myšlenkami zahrávají.

Předchozí generace, které ve srovnání s tou naší musely věnovat mnohem víc času zajišťování pouhého živobytí, o to méně řešily pomyslnou prázdnotu svých životů. Asi by nerozuměly dobře zajištěným ženám, proč se spíš z dlouhé chvíle než z touhy po sebevzdělání učily třeba španělsky; nechápaly by, co je to sebestředná dlouhá chvíle a prázdnota, jakési promývání hlušiny bez zrněk vzácného kovu. Do podobných závěrů může ovšem vyústit i bezvýchodnost a absence smyslu života. Existuje pro to astronomický terminus technicus: poryv ničivé nicoty.

Bráníme se soucitu s bezdomovci, a přitom se ptáme, z čeho pramení dehumanizace celých skupin lidí, šířící se jako nákaza, odkud se vzala u těch, kteří páchají zvěrstva.

Lze vůbec zastavit tyto pochody, když působí štědře financovaná opačná propaganda? Přitom naše přežití jako lidského druhu je zcela závislé na přežití ostatních lidí; všichni jsme totiž vzájemně propojeni jako nějaký obrovský superorganismus a nutně potřebujeme jeden druhého. Všichni hledáme nějaké společenství, cítíme se v něm bezpečněji...

Znovu se probírejme dějinami zrání lidské společnosti, jejich zlatou ratolestí, za kterou naši dávní předkové považovali jmelí, spojené se zemí stromem, na němž roste, i s nebem, k němuž směřuje. Apelujme na učitele, aby své žáky učili ve jménu lásky k češství, úcty k minulosti, aby trpělivě vysvětlovali takové pojmy, jako je posvátnost – to, co nás spojuje s něčím vyšším, co nás učí stoupat vzhůru, mít v úctě posvátná místa uctívaná našimi předky.

Mnohaletá zkušenost příslušníků malého národa, jímž Češi jsou, prikazovala v zájmu přežití spíš se přikrčit, aby se přes naše ohnutá záda nepohoda přehnala; mnozí se chránili anonymitou, šedí v davu... Nebojme se z takového davu vyčnívat, neznamená to však upozorňovat na sebe čímkoliv negativním. Buďme vzorem pro ostatní a povzbuzujme je!

Žádnou společenskou změnu, žádnou historickou událost neudělala nějaká amorfní masa. Vždycky to byli konkrétní lidé, kteří byli symbolem něčeho nového.

Existuje přece tolik důvodů, pro které stojí za to žít. Lidé by stále měli o něco usilovat, za něco bojovat. Proč zpochybňovat křesťanské kořeny našeho společenství, naše evropanství, které se vyvíjí a vyžaduje, abychom i my byli vstřícní ke změnám. Moderní společnost se nespokojí s naivní představou boha, ale hledá a nalézá boha kosmického, boha Univerza, boha všude a ve všem, boha v nás, v našem svědomí.

*Tužkou na bílém pergamentu
proměním své jméno ve jméno Tvoje.
Až otočím klíčem ve dveřích k neznámému,
budu si pro Tebe dobré přát...*

*Tužkou na bílém pergamentu
proměníš své jméno ve jméno moje.
Až otočím klíčem na cestě k neznámému,
budu Tě chránit, čeho se bát...*

*Země je Bohem otevřená dlaň,
po žilkách osudu chodíme pěšky.*

*Do středu země je stejně blízko,
dál je však tvému než k mému Bohu.*

Věra Ludíková

PODOBNOST VĚČNÝCH TÉMAT
Po stopách Gilgamešových

grafická úprava a sazba:
Zdeněk Wagner – *IceBearSoft*

Grantis, Ústí nad Orlicí 2017

ISBN 978-80-86619-57-6

ISBN 978-80-86619-57-6

9 788086 619576